शाण्डिल्यभक्तिसूत्रम्

प्रस्तुतिः

धर्मेन्द्रकुमारसिंहदेवः

SHANDILYA-BHAKTI-SUTRAM

E-Text Prepared by

Dharmendra Kumar Singhdeo

शाण्डिल्यभक्तिसूत्रम्

अथ प्रथमोऽध्यायः

प्रथममाह्निकम्

1. अथातो भक्तिजिज्ञासा ।। 1 ।।

2. सा □रानुरक्तिरीश्वरे ।। 2 ।।

3. तत्संस्थस्यामृतत्वो□देशात् ।। 3 ।।

4. ज्ञानमिति चेत् न, द्विषतोऽि□ ज्ञानस्य तदसंस्थितेः ।। 4 ।।

5. तयो□क्षयाच्च ।। 5 ।।

6. द्वेषप्रति□क्षभावाद् रसशब्दाच्च रागः ।। 6 ।।

7. न क्रिया कृत्यन□ेक्षणाज्ज्ञानवत् ।। 7 ।।

8. अत एव फलानन्त्यम् ।। 8 ।।

9. तद्वतः प्र□त्तिशब्दाच्च न, ज्ञानमितरप्रति□त्तिवत् ।। 9 ।।

।। इति प्रथमाध्याये प्रथममाह्निकम् ।।

अथ प्रथमाध्याये द्वितीयमाह्निकम्

10. सा मुख्येतरापेक्षितत्वात् ।। 1 ।।

11. प्रकरणात् ।। 2 ।।

12. दर्शनफलमिति चेत्, न। तेन व्यवधानात् ।। 3 ।।

13. दृष्टत्वाच्च ।। 4 ।।

14. अत एव तद्भावाद् बल्लवीनाम् ।। 5 ।।

15. भक्त्या जानातीति चेत्, न। अभिज्ञया साहाय्यात् ।। 6 ।।

16. एतेन विकल्पोऽपि प्रत्युक्तः ।। 7 ।।

17. देवभक्तिरितरस्मिन् साहचर्यात् ।। 8 ।।

18. भक्तिः प्रमेया श्रुतिभ्यः ।। 9 ।।

19. पुराणेतिहासाभ्याञ्चेति ।। 10 ।।

20. पृथु-ध्रुव-प्रह्लाद-अम्बरीष-शुक-सनक-नारद-भजनाचाराच्च ।। 11 ।।

21. योगस्तूभयार्थमपेक्षणात् प्रयाजवत् ।। 12 ।।

22. गौण्या तु समाधिसिद्धिः ।। 13 ।।

23. हेया रागत्वादिति चेत्, न। उत्तमास्पदत्वात् सङ्गवत् ।। 14 ।।

24. तदेव कर्मिज्ञानियोगिभ्य आधिक्यशब्दात् ।। 15 ।।

25. प्रश्ननिरूपणाभ्यामाधिक्यसिद्धेः ।। 16 ।।

26. नैव श्रद्धा तु साधारण्यात् ।। 17 ।।

27. तस्यां तत्त्वे चानवस्थानात् ।। 18 ।।

28. ब्रह्मकाण्डं तु भक्तौ तस्यानुज्ञानाय सामान्यात् ।। 19 ।।

।। इति द्वितीयमाह्निकम् प्रथमोऽध्यायश्च ।।

अथ द्वितीयोऽध्यायः

प्रथममाह्निकम्

29. बुद्धिहेतुप्रवृत्तिराविशुद्धेरवघातवत् ।। 1 ।।

30. तदङ्गानां च ।। 2 ।।

31. तामैश्वर्य□दां काश्य□ः □रत्वात् ।। 3 ।।

32. आत्मैक□दां बादरायणः ।। 4 ।।

33. उभय□दां शाण्डिल्यः शब्दो□□त्तिभ्याम् ।। 5 ।।

34. वैषम्यादसिद्धमिति चेत्, न। प्रत्यभिज्ञावदवैशिष्ट्यात् ।। 6 ।।

35. न च क्लिष्टः □रः स्यात्, अनन्तरं विशेषात् ।। 7 ।।

36. ऐश्वर्यं तथेति चेत्, न। स्वाभाव्यात् ।। 8 ।।

37. अप्रतिषिद्धं □रैश्वर्यं तद्भावाच्च नैवमितरेषाम् ।। 9 ।।

38. सर्वामृते किमिति चेत्, न। एवम्बुद्ध्यानन्त्यात् ।। 10 ।।

39. प्रकृत्यन्तरालादवैकार्यं चित्सत्त्वेनानुवर्तनात् ।। 11 ।।

40. तत्प्रतिष्ठा गृहपीठवत् ।। 12 ।।

41. मिथोSपेक्षणादुभयम् ।। 13 ।।

42. चेत्याचितोर्न तृतीयम् ।। 14 ।।

43. युक्तौ च सम्परायात् ।। 15 ।।

44. शक्तित्वान्ननृतं चेत्यम् ।। 16 ।।

45. तत्परिशुद्धिश्च गम्या लोकवल्लिङ्गेभ्यः ।। 17 ।।

46. सम्मान-बहुमान-प्रीति-विरहेतर-विचिकित्सा-महिम-ख्याति-तदर्थप्राणस्थान-तदीयता-सर्वतद्भावाप्रातिकूल्यादीनि च स्मरणेभ्यो बाहुल्यात् ।। 18 ।।

47. द्वेषादयस्तु नैवम् ।। 19 ।।

48. तद्वाक्यशेषात् प्रादुर्भावेष्वपि सा ।। 20 ।।

49. जन्मकर्मविदश्चाजन्मने शब्दात् ।। 21 ।।

50. तच्च दिव्यं स्वशक्तिमात्रोद्भवात् ।। 22 ।।

51. मुख्यं हि तस्य कारुण्यम् ।। 23 ।।

52. प्राणित्वान्न विभूतिषु ।। 24 ।।

53. द्युतराजसेवयोः प्रतिषेधाच्च ।। 25 ।।

54. वासुदेवेSपीति चेत्, न। आकारमात्रत्वात् ।। 26 ।।

55. प्रत्यभिज्ञानाच्च ।। 27 ।।

56. वृष्णिषु श्रैष्ठ्येन तत् ।। 28 ।।

57. एवं प्रसिद्धेषु च ।। 29 ।।

।। इति द्वितीयाध्याये प्रथममाह्निकम् ।।

अथ द्वितीयाध्याये द्वितीयमाह्निकम्

58. भक्त्या भजनो□संहाराद् गौण्या □रायै तद्धेतुत्वात् ।। 1 ।।

59. रागार्थप्रकीर्तिसाहचर्याच्चेतरेषाम् ।। 2 ।।

60. अन्तराले तु शेषाः स्युरु□ास्त्यादौ च काण्डत्वात् ।। 3 ।।

61. ताभ्यः □ावित्र्यमु□क्रमात् ।। 4 ।।

62. तासु प्रधानयोगात् फलाधिक्यमेके ।। 5 ।।

63. नाम्नेति जैमिनिः सम्भवात् ।। 6 ।।

64. अप्रयोगाणां यथाकालसम्भवो गृहादिवत् ।। 7 ।।

65. ईश्वरतुष्टेरेकोऽ□ बली ।। 8 ।।

66. अबन्धोऽ□णस्य मुखम् ।। 9 ।।

67. ध्याननियमस्तु दृष्टसौकर्यात् ।। 10 ।।

68. तद्यजिः □ूजायामितरेषां नैवम् ।। 11 ।।

69. □ादोदकं तु □ाद्यमव्याप्तेः ।। 12 ।।

70. स्वयमप्यर्पि□तं ग्राह्यमविशेषात् ।। 13 ।।

71. निमित्तगुणव्य□क्षणाद□राधेषु व्यवस्था ।। 14 ।।

72. □त्रादेर्दानमन्यथा हि वैशिष्ट्यम् ।। 15 ।।

73. सुकृतजत्वात् □रहेतुभावाच्च क्रियासु श्रेयस्यः ।। 16 ।।

74. गौणत्रिविध्यमितरेण स्तुत्यर्थत्वात् साहचर्यम् ।। 17 ।।

75. बहिरन्तस्थमुभयमवेष्टिसववत् ।। 18 ।।

76. स्मृतिकीर्त्योः कथादेश्चार्तौ प्रायश्चित्तभावात् ।। 19 ।।

77. भूयसामननुष्ठितिरिति चेदाप्रयाणमु□संहारान्महत्स्वपि□ ।। 20 ।।

78. लघ्वपि□ भक्त्यधिकारे महत्क्षे□कम□रसर्वहानात् ।। 21 ।।

79. तत्स्थानत्वादनन्यधर्मः खलेवालीवत् ।। 22 ।।

80. आनिन्द्ययोन्यधिक्रियते □रम□र्यात् सामान्यवत् ।। 23 ।।

81. अतो ह्यवि□क्वभावानामपि□ तल्लोके ।। 24 ।।

82. क्रमैकगत्यु□□त्तेस्तु ।। 25 ।।

83. उत्क्रान्तिवाक्यशेषाच्च ।। 26 ।।

84. महा□ातकिनां त्वार्तौ ।। 27 ।।

85. सैकान्तभावे गीतार्थप्रत्यभिज्ञानात् ।। 28 ।।

86. □रां कृत्वैव सर्वेषां तथा ह्याह ।। 29 ।।

।। इति द्वितीयमाह्निकं द्वितीयोऽध्यायश्च ।।

अथ तृतीयोऽध्यायः

प्रथममाह्निकम्

87. भजनीयेनाद्वितीयमिदं कृत्स्नस्य तत्स्वरूपत्वात् ।। 1 ।।

88. तच्छक्तिर्माया जडसामान्यात् ।। 2 ।।

89. व्यापकत्वाद् व्याप्यानाम् ।। 3 ।।

90. न प्राणिबुद्धिभ्योऽसम्भवात् ।। 4 ।।

91. निर्मायोच्चावचं श्रुतीश्च निर्मिमीते पितृवत् ।। 5 ।।

92. मिश्रोपदेशान्नेति चेत्, न । स्वल्पत्वात् ।। 6 ।।

93. फलमस्माद् बादरायणो दृष्टत्वात् ।। 7 ।।

94. व्युत्क्रमादप्ययस्तथा हि दृष्टम् ।। 8 ।।

।। इति तृतीयाध्याये प्रथममाह्निकम् ।।

अथ तृतीयाध्याये द्वितीयमाह्निकम्

95. तदैक्यं नानात्वैकत्वमुपाधियोगहानादादित्यवत् ।। 1 ।।

96. पृथगिति चेत्, न। परेणासम्बन्धात् प्रकाशानाम् ।। 2 ।।

97. न विकारिणस्तु करणविकारात् ।। 3 ।।

98. अनन्यभक्त्या तद्बुद्धिलयादत्यन्तम् ।। 4 ।।

99. आयुश्चिरमितरेषां तु हानिरनास्□दत्वात् ।। 5 ।।

100. संसृतिरेषामभक्तेः स्यात्, न । अज्ञानात् करणत्वासिद्धेः ।। 6 ।।

101. त्रीण्येषां नेत्राणि शब्दलिङ्गाक्षभेदाद् रुद्रवत् ।। 7 ।।

102. आविस्तिरोभावविकाराः स्युः क्रियाफलसंयोगात् ।। 8 ।।

।। इति द्वितीयमाह्निकं तृतीयोऽध्यायश्च ।।

।। इति श्रीशाण्डिल्यमहर्षिप्रणीतं भक्तिसूत्रम् ।।